

Česko- slovinský a slovinsko- český archeologický slovníček

1. úvod a metodika

Předložený česko- slovinský a slovinsko- český archeologický slovníček vznikl jako seminární práce k předmětu Lingvistická propedeutika. Cílem práce bylo vytvoření stručného a přehledného slovníku často používaných výrazů v oboru archeologie. Daná slova a sousloví se totiž často v běžných slovnících nevyskytují a dohledávání jejich překladu je velmi pracné, slovník by tak měl usnadnit práci čtenářů s odbornými slovinskými texty. Slovník samozřejmě vzhledem k své povaze nemůže zachytit veškeré termíny a zůstává tak v podstatě neúplný.

Při tvorbě archeologického slovníčku jsem postupovala dvěma vzájemně provázanými způsoby vyhledávání slov: jednak jsem aktivně vytvořila seznam slov, která mi připadala důležitá, a slova jsem následně za pomoci slovníku přeložila do slovinštiny. Druhý způsob spočíval v procházení odborných textů a vyhledávání slovinských slov a sousloví, která jsem následně překládala do češtiny. Při překladu jsem pracovala se česko- slovinským a slovinsko- českým slovníkem (*Škerlj 2008*), a také s výkladovými on- line slovníky.

Slovníkový tvar jak českého, tak slovinského slova vychází z obou výkladových slovníků (<http://ssic.ujc.cas.cz/>, <http://bos.zrc-sazu.si/>), za slovem v nominativu singuláru následuje koncovka genitivu singuláru a dále označení rodu, popř. i určení slovního druhu. Vzhledem k formě slovinského záznamu hesla je třeba českému čtenáři vysvětlit následující interpunkci. Znakem „ ´ “ se značí dlouhé úzké samohlásky pod přízvukem (á, é, í, ó, ú), znak „ ^ “ znázorňuje dlouhou širokou samohlásku pod přízvukem (ê, ô) a znak „ ` “ značí krátkou širokou samohlásku pod přízvukem (à, è, ì, ò, ù) (*Rupel 1946*).

Následující text tedy přináší nejdříve česko- slovinský, a pak slovinsko- český archeologický slovník.

2. česko- slovinský archeologický slovník

česky

amfora, -y, ž.
arcibiskup, -a, m.
archeologický, -á, -é, příd.
biskup, -a, m.
bronz, -u, m.
centrum, -ra, s.
číslo, -a, s.
inventární

slovinsky

ámfora, -e, ž.
nàdškòf, -ófa, m.
arheolóški, -a, -o, prid.
škòf, škófa, m.
bròn, brôna, m.
središče, -a, s.
števílka, -e, ž.
inventarna

datovati, ned. i dok.

délka, -y, ž.

doxa, -y, ž.

ledová

kamenná

bronzová

železná

drát, -u, m.

držadlo, -a, s.

džbán, -u, m.

etnogeneze

exemplář, -e, m.

filigrán, -u, m.

gombík, -u, m.

granulace, -e, ž.

historie, -e, ž.

hlína, -y, ž.

hloubka, -y, ž.

horizont, -u, m.

hornictví, -í, s.

hradba, -y, ž.

hradiště, -ě, s.

hrink, -u, m.

hrnec, -nce, m.

hrob, -u, m.

hrobový celek

chronologie, -e, ž.

dendrochronologie, -e, ž.

inventář, -e, m.

jeskyně, -ě, ž.

kámen, -e, m.

katalog, -u, m.

klášter, -a, m.

klíční kost

knížectví, -í, s.

kost, -i, ž.

kostra, -y, ž.

kov, -u, m.

bílý

kruh, -u, m.

kulturní

křesťanství, -í, s.

lebka, -y, ž.

ležení (voj.), í, s.

lovec, -vce, m.

materiál, -u, m.

meč, -e, m.

datíráti, -am, dov. in nedov.

dolžína, -e, ž.

dôba, -e, ž.

ledena

kamena

bronasta

železna

žíca, -e, ž.

ročáj, -a, m.

vřč, -a, m.

étnogenéza, -e, ž.

eksemplár, -ja, m.

filigrán, -a, m.

gúmb, -a, m.

granulácia, -e, ž.

zgodovina, -e, ž.

glína, -e, ž.

globína, -e, ž.

horizont, -a, m.

rudárstvo, -a, s.

obzídje, -a, s.

gradíšče, -a, s.

hríng, -a, m.

lônec, -nca, m.

gròb, -a, m.

grobna celota

kronologíja, -e, ž.

dendrokronologíja, -e, ž.

inventár, -rja, m.

jáma, -e, ž.

kámen, -mna, m.

katalóg, -a, m.

samostán, -a, m.

ključnica, -e, ž.

kneževína, -e, ž.

kóst, -í, ž.

okóstje, -a, s.

kovína, -e, ž.

bela

króg, -a, m.

kultúren

krščánstvo, -a, s.

lobánja, -e, ž.

postojánka, -e, ž.

lôvec, -vca, m.

gradívo, -a, s.

mèč, mēča, m.

měď, -di, ž.
metalurgie, -e, ž.
mince, -e, ž.
mísa, -y, ž.
modla, -y, ž.
mohyla, -y, ž.
muzeum, -ea, s.
naběračka, -y, ž.
nádoba, -y, ž.
 miniaturní
 tavící
náhrdelník, -u, m.
nákolí, -í, s.
 nákolní osada
nález, -u, m.
náramek, -mku, m.
nástroj, -e, m.
náušnice, -e, ž.
návrší, -í, s.
období, -í, s.
 předslovanské
 slovanské
 středověké
oběť, -ti, ž.
odpadní jáma
olejnička, -y, ž. (olejová lampička)
opuštění, -í, s.
orientace, -e, ž.
osídlení, -í, s.
paralela, -y, ž.
pec, -e, ž.
plech, -u, m.
pohanství, -í, s.
pohár, -u, m.
pohřbítí, dok.
pohřeb, -hřbu, m.
pohřebiště, -ě, s.
poklad, -u, m.
polozemnice, -e, ž.
popis, -u, m.
poškozený, -á, -é, příd.
pozůstatek, -tku, m.
pramen, -e, m.
pravěk, -u, m.
 odborník na pravěk
pravlast, -i, ž.
pražský typ

báker, -kra, m.
metalurgíja, -e, ž.
nôvec, -vca, m.; kovánec, -nca, m.
skléda, -e, ž.
malík, -a, m.
gomíla, -e, ž.
muzéj, -a, m.
zajemálka, -e, ž.
posóda, -e, ž.
 miniaturna
 talilna
ogřlica, -e, ž.
kolíšče, -a, s.; mostíšče, -a, s.
 koliščarska nasebina
nájdba, -e, ž.
zapéštnica, -e, ž.
oródje, -a, s.
uhàn, -ána, m.
gríč, -a, m.
obdóbjje, -a, s.
 předslovansko
 slovansko
 srednjeveško
žřtev, -tve, ž.
odpadna jama
oljénka, -e, ž.
opustítev, -e, ž.
usmerítev, -tve, ž.
poselítev, -tve, ž.
paraléla, -e, ž.
péč, -í, ž.
pločevína, -e, ž.
pogánstvo, -a, s.
kúpa, -e, ž.
pokopáti, -kópljem /-ám, dov.
pokòp, -ópa, m.
grobíšče, -a, s.; nekrópola, -e, ž.
zaklád, -áda, m.
zemljánka, -e, ž.
opís, -a, m.
poškodován, -a, -o,
ostánek, -nka, m.
vír, -a, m.
prázgodovína, -e, ž.
 prázgodovínar, -ja, m.
prádomovína, -e, ž.
praški tip

prozkoumat, dok.
prsten, -u, m.
předmět, -u, m.
přeslen, -u, m.
přídavek, -u, m.
příkop, -u, m.
přilba, -y, ž.
příze, -e, ž.
raný, -á, -é
roh
romanizace, -e, ž.
řetízek, -zku, m.
sběrač, -e, m.
sekera, -y, ž.
sídliště, -ě, s.
sklo, -a, s.
slepice, -e, ž.
socha, -y, ž.
spona, -y, ž.
staroslovanský, -á, -é, příd.
starousedlík, -a, m.
staveniště, -ě, s.
stěhování národů
století, -í, s.
stratigrafie, -e, ž.
 horizontální
 vertikální
střep, -u, m.
stříbro, -a, s.
šířka, -y, ž.
šperk, -u, m.
šperkař, -e, m.
šperkařství, -í, s.
štít, -u, m.
talíř, -e, m.
technika, -y, ž.
terasa, -y, ž.
textil, -u, m.
tisíciletí, -í, s.
tloušťka, -y, ž.
usaditi se, dok.
vrstva, -y, ž.
vyloupený, -á, é
vyrobiti, dok.
výsledek, -dku, m.
výška, -y, ž.
výzkum, -u, m.

raziskáti, -iščem, dov.
prstan, -a, m.
přêdmet, -éta, m.
vretênce, -a, s.
přidátek, -tka, m.
járek, -rka, m.
čeláda, -e, ž.
préja, -e, ž.
zgódnji, -a, -e, prid.
rog, -u, m. róg, -a, m.
romanizácija, -e, ž.
verížica, -e, ž.
nabirálec, -lca, m.
sekíra, -e, ž.
nasélbina, -e, ž.
stêklo, -a, s.
kokóš, -i, ž.
kíp, -a, m.
fíbula, -e, ž.; záponka, -e, ž.
stároslovánski, -a, -o, prid.
starosélec, -lca, m.
gradbišče, -a, s.
preseljevanje ljudstev
stolétje, -a, s.
stratigrafija, -e, ž.
 horizontalna
 vertikálna
črép, -a, m.; črepínja, -e, ž.
srebró, -á, s.
širína, -e, ž.
nakít, -a, m.
juvelír, -ja, m.
juvelírstvo, -a, s.
ščít, -a, m.
króžnik, -a, m.
téhnika, -e, ž.
terása, -e, ž.
oblačílo, -a, s.
tisočlétje, -a, s.
debelína, -e, ž.
naselíti se, -sélím, dov.
plást, -í, ž.
orópan, -a, -o,
izdélati, -am, dov.
rezultát, -a, m.
višina, -e, ž.
raziskáva, -e, ž.

geomagnetický
z doby kamenné
záhrobí, -í, s.
závaží, -í, s.
zbraň, -ně, ž.
zemědělec, -lce, m.
zlaťák, -u, m.
zlato, -a, s.
zničiti, dok.
zpuštošiti, dok.
ztluštění, -í, s.
zub, -u, m.
železo, -a, s.

géomagnétna
kamenodôben, -bna, -o, prid.
ónostránstvo, -a, s.
utéž, -í, ž.
oróžje, -a, s.
kmèt, kméta, m.; poljedélec, -lca, m.
zlatník, -a, m.
zlató, -á, s.
uníčiti, -im, dov.
opustóšiti, -im, dov.
odebelítev, -tve, ž.
zób, -á, m.
želézo, -a, s.

3. slovinsko- český archeologický slovník

slovinsky

ámfora, -e, ž.
arheolóški, -a, -o, prid.
báker, - kra, m.
bogàt, -áta, -o, prid.
bròn, brôna, m.
čeláda, -e, ž.
črèp, -a, m.; črepínja, -e, ž.
datírati, -am, dov. in nedov.
debelína, -e, ž.
dôba, -e, ž.
ledena
kamena
bronasta
železna
dolžína, -e, ž.
eksemlár, -ja, m.
étnogenéza, -e, ž.
fíbula, -e, ž.
filigrán, -a, m.
glína, -e, ž.
globína, -e, ž.
gomíla, -e, ž.
gradbíšče, -a, s.
gradíšče, -a, s.
gradívo, -a, s.
granulácija, -e, ž.
gríč, -a, m.
gròb, -a, m.
grobíšče, -a, s.

česky

amfora, -y, ž.
archeologický, -á, -é, příd.
měď, -di, ž.
bohatý, -á, -é, příd.
bronz, -u, m.
přilba, -y, ž.
střep, -u, m.
datovati, ned. i dok.
tloušťka, -y, ž.
doba, -y, ž.
ledová
kamenná
bronzová
železná
délka, -y, ž.
exemplář, -e, m.
etnogeneze
spona, -y, ž.
filigrán, -u, m.
hlína, -y, ž.
hloubka, -y, ž.
mohyla, -y, ž.
staveniště, -ě, s.
hradiště, -ě, s.
materiál, -u, m.
granulace, -e, ž.
návrší, -í, s.
hrob, -u, m.
pohřebiště, -ě, s.

grobna celota
gúmb, -a, m.
horizont, -a, m.
hríng, -a, m.
inventár, -rja, m.
jáma, -e, ž.
járek, -rka, m.
juvelír, -ja, m.
juvelírstvo, -a, s.
kámen, -mna, m.
kamenodôben, -bna, -o, prid.
katalóg, -a, m.
kíp, -a, m.
kljúčnica, -e, ž.
poljedélec, -lca, m.
kneževína, -e, ž.
kolíšče, -a, s.
 koliščarska naselbina
kóst, - í, ž.
kovína, -e, ž.
 bela
króg, -a, m.
 kulturen
kronologíja, -e, ž.
 dendrokronologíja
króžnik, -a, m.
krščánstvo, -a. s.
kúpa, -e, ž.
lobánja, -e, ž.
lôvec, -nca, m.
lôvec, -vca, m.
malík, -a, m.
mèč, mēča, m.
metalurgíja, -e, ž.
muzéj, -a, m.
nabirálec, -lca, m.
nàdškòf, -ófa, m.
nájdba, -e, ž.
nakít, -a, m.
nasélbina, -e, ž.
naselíti se, -sélím, dov.
nôvec, -vca, m.
obdélati, -am, dov.
obdóbje, -a, s.
 předslovansko
 slovansko
 srednjeveško

hrobový celek
gombík, -u, m.
horizont, -u. m.
hrink, -u, m.
inventář, -e, m.
jeskyně, -ě, ž.
příkop, -u, m.
šperkař, -e, m.
šperkařství, -í, s.
kámen, -e, m.
z doby kamenné
katalog, -u, m.
socha, -y, ž.
klíčnı́ kost
zemědělec, -lce, m.
knížectví, -í, s.
nákolı́, -í, s.
 nákolnı́ osada
kost, -i, ž.
kov, -u, m.
 bı́lý
kruh, -u, m.
 kulturnı́
chronologie, -e, ž.
 dendrochronologie, -e, ž.
talı́ř, -e, m.
křesťanství, -í, s.
pohár, -u, m.
lebka, -y, ž.
hrnec, -nce, m.
lovec, -vce, m.
modla, -y, ž.
meč, -e, m.
metalurgie, -e, ž.
muzeum, -ea, s.
sběrač, -e, m.
arcibiskup, -a, m.
nález, -u, m.
šperk, -u, m.
sı́dliště, -ě, s.
usaditi se, dok.
mince, -e, ž.
zpracovati, dok.
obdobı́, -ı́, s.
 předslovanské
 slovanské
 středověké

oblačílo, -a, s.
obzídje, -a, s.
odebelítev, -tve, ž.
odpadna jama
ogflica, -e, ž.
okóstje, -a, s.
oljénka, -e, ž.
ónostránstvo, -a, s.
opustítev, -e, ž.
opustóšiti, -im, dov.
oródje, -a, s.
orópan, -a, -o,
oróžje, -a, s.
ostánek, -nka, m.
paraléla, -e, ž.
péč, -í, ž.
plást, -í, ž.
pločevína, -e, ž.
pogánstvo, -a, s.
pokòp, -ópa, m.
pokopáti, -kópljem /-ám, dov.
poselítev, -tve, ž.
posóda, -e, ž.
 miniaturna
 talilna
postojánka, -e, ž.
poškodován, -a, -o,
prádomovína, -e, ž.
praški tip
prázgodovína, -e, ž.
 prazgodovinar
prebiválstvo, -a, s.
prêdmet, -éta, m.
préja, -e, ž.
preseljevanje ljudstev
pridátek, -tka, m.
prístan, -a, m.
raziskáti, -íščem, dov.
raziskáva, -e, ž.
 geomagnetična
rezultát, -a, m.
ročáj, -a, m.
róg, -u, m.
romanizácija, -e, ž.
rudárstvo, -a, s.
samostán, -a, m.
sekíra, -e, ž.

textil, -u, m.
hradba, -y, ž.
ztluštění, -í, s.
odpadní jáma
náhrdelník, -u, m.
kostra, -y, ž.
olejnička, -y, ž. (olejová lampička)
záhrobí, -í, s.
opuštění, -í, s.
zpuštošiti, dok.
nástroj, -e, m.
vyloupený, -á, é
zbraň, -ně, ž.
pozůstatek, -tku, m.
paralela, -y, ž.
pec, -e, ž.
vrstva, -y, ž.
plech, -u, m.
pohanství, -í, s.
pohřeb, -hřbu, m.
pohřbíti, dok.
osídlení, -í, s.
nádoba, -y, ž.
 miniaturní
 tavící
ležení (voj.), í, s.
poškozený, -á, -é, příd.
pravlast, -i, ž.
pražský typ
pravěk, -u, m.
 odborník na pravěk
obyvatelstvo, -a, s.
předmět, -u, m.
příze, -e, ž.
stěhování národů
přídavek, -u, m.
prsten, -u, m.
prozkoumat, dok.
výzkum, -u, m.
 geomagnetický
výsledek, -dku, m.
držadlo, -a, s.
roh
romanizace, -e, ž.
hornictví, -í, s.
klášter, -a, m.
sekera, -y, ž.

skléda, -e, ž.	mísa, -y, ž.
slíka, -e, ž.	obraz, -u, m.
srebró, -á, s.	stříbro, -a, s.
središče, -a, s.	centrum, -ra, s.
starosélec, -lca, m.	starousedlík, -a, m.
stároslovánski, -a, -o, prid.	staroslovanský, -á, -é, příd.
stêklo, -a, s.	sklo, -a, s.
stolétje, -a, s.	století, -í, s.
stratigrafija, -e, ž.	stratigrafie, -e, ž.
horizontalna	horizontální
vertikalna	vertikální
ščít, -a, m.	štít, -u, m.
širína, -e, ž.	šířka, -y, ž.
škòf, škófa, m.	biskup, -a, m.
števílka, -e, ž.	číslo, -a, s.
inventarna	inventární
téhnika, -e, ž.	technika, -y, ž.
terása, -e, ž.	terasa, -y, ž.
tisočlétje, -a, s.	tisíciletí, -í, s.
uhàn, -ána, m.	náušnice, -e, ž.
usmerítev, -tve, ž.	orientace, -e, ž.
utéž, -í, ž.	závaží, -í, s.
verížica, -e, ž.	řetízek, -zku, m.
vír, -a, m.	pramen, -e, m.
višína, -e, ž.	výška, -y, ž.
vôjna, -e, ž.	válka, -y, ž.
vřč, -a, m.	džbán, -u, m.
vretênce, -a, s.	přeslen, -u, m.
zajemálka, -e, ž.	naběračka, -y, ž.
zaklâd, -áda, m.	poklad, -u, m.
zapéstnica, -e, ž.	náramek, -mku, m.
zemljánka, -e, ž.	polozemnice, -e, ž.
zgódnji, -a, -e, prid.	raný, -á, -é
zgodovína, -e, ž.	historie, -e, ž.
zlatník, -a, m.	zlaťák, -u, m.
zlató, -á, s.	zlato, -a, s.
zób, -á, m.	zub, -u, m.
želézo, -a, s.	železo, -a, s.
žíca, -e, ž.	drát, -u, m.
žrítev, -tve, ž.	oběť, -ti, ž.

4. Použité zdroje:

<http://ssjc.ujc.cas.cz/>

<http://bos.zrc-sazu.si/>

Rupel, M. 1946: Slovensko pravorečje. Navodila za zbornu ali kněžno areko. Ljubljana.

Škerlj, R. 2008: Češko- slovenski, slovensko- češki slovar. Ljubljana.